

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

SZAKMAI PROTOKOLL

**CSALÁDOK ÁTMENETI OTTHONA
KERETÉBEN MŰKÖDTETETT
KRÍZISKÖZPONTOK SZÁMÁRA**

TARTALOM

1.	Alapelvek	3
2.	Szakmai irányelvek	4
3.	Szakmai Működést befolyásoló Közvetlen jogszabályi keretek	5
4.	Célcsoport meghatározása	6
5.	Jogok és Kötelezettségek	9
5.1.	Ellátottak jogai és kötelezettségei	9
5.2.	Intézmények, fenntartók, szolgáltatók jogai és kötelezettségei	10
6.	Szolgáltatások	11
6.1.	Lakhatási lehetőség biztosítása	11
6.2.	Teljes ellátás biztosítása	11
6.3.	Szociális munka	12
6.4.	Pszichológiai tanácsadás	12
6.5.	Jogi tanácsadás	12
6.6.	Szabadidős tevékenységek szervezése	13
7.	A program által biztosított szakemberek és feladataik:	13
8.	Gondozási folyamat	15
8.1.	Felvételi eljárás	15
8.2.	Felvétel	17
8.3.	Szakmai munka leírása	18
8.3.1.	Problémafeltárás (1 – 3 nap):	19
8.3.2.	Cselekvési terv megfogalmazása (1 hét):	20
8.3.3.	Megvalósítás (2 – 4 hét szükség esetén 4 -8 hét)	21
8.3.4.	Esetmunka lezárása	21
8.4.	Ellátás megszűnése:	22
9.	KAPCSOLATTARTÁS	22
9.1.	Az ellátást igénybe vevő bántalmazott és a bántalmazó között	22
9.2.	A krízisközpontban tartózkodó gyermek kapcsolattartása a távol lévő szülővel	23
9.3.	A krízisközpontban tartózkodó bántalmazott szülő kapcsolattartása az otthon maradt gyermekkel	26
10.	Gyermekek oktatáshoz való joga	26
11.	Krízisellátás garanciális elemei:	27
12.	Adminisztráció:	28
13.	Biztonsági megfontolások	29
13.1.	Biztonsági kamerarendszer működtetése:	29
13.2.	Biztonsági szintek és hozzá tartozó biztonsági intézkedések bevezetése:	30
14.	Együttműködés az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálattal	30

1. ALAPELVEK

1. **A kapcsolati erőszak nem magánügy.** Akit bántalmaznak, annak joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon.
2. A kapcsolati erőszak problémájának kezelése során fontos a **rendszer szemléletű megközelítés**; fontos az ellátás folyamatos monitorozása, folyamatos felmérések készítése, az információgyűjtés és adatelemzés.
3. A krízisközpontok **nem kívánnak párhuzamos szolgáltatásokat nyújtani**, a krízisközpontok minden esetben figyelembe veszik a területen elérhető ellátásokat, az ellátórendszer többi szereplőjével együttműködve nyújtják a szolgáltatásokat.
4. A krízisellátásban fontos a **minimális intervenció elvének** érvényesülése az ellátottak minél nagyobb **autonómiájának megőrzése érdekében**.
5. A szolgáltatások célja az **empowerment** (képesé tétel) annak érdekében, hogy az ellátottak minél hamarabb olyan helyzetbe kerüljenek, hogy képesek legyenek saját ügyeikben eljárni és problémáikat saját erőforrásaikkal megoldani.
6. Fontos, hogy az ellátottak minden esetben – képességeikhez mérten - **bevonásra kerüljenek a problémamegoldás folyamatába** annak érdekében, hogy érezzék a **saját felelősségüket** a kialakult helyzet kezelésében.

2. SZAKMAI IRÁNYELVEK

- A krízisközpontok kizárólag a kapcsolati erőszak miatt kialakult akut krízishelyzetek okán otthonukat elhagyni kényszerülő bántalmazottak és családtagjaik számára nyújtanak ellátást.
- A krízisközpontoknak nem feladatuk az olyan helyzetek kezelése, amelyek kialakulása a kapcsolati erőszakkal nem összefüggő szociális problémák, vagy nehézségek, illetve egyéb élethelyzetek miatt alakultak ki.
- A krízisellátás időtartama 4 hét, mely indokolt esetben - a bántalmazás miatt kialakult krízishelyzetet nem sikerült megszüntetni - legfeljebb egy alkalommal 4 héttel meghosszabbítható. Az ellátás meghosszabbításának tényét és indokát az esetviteli lapon fel kell tüntetni.
- A krízisközpontok a családok átmeneti otthonai keretében működnek, így a krízisközpontokra is vonatkozik minden olyan jogszabályi, adminisztrációs előírás, egyéb szakmai szabályozó, amely a családok átmeneti otthonát is érinti.
- Üres férőhely esetében a jelentkezés után a lehető leghamarabb fel kell venni a jelentkezőket.
- Üres férőhelyek a nap 24 órájában betölthetőek, az ügyeleti rendszerről az intézmény köteles gondoskodni.
- A krízisközpontok a nap 24 órájában elérhetőek.
- Az üres férőhelyről az intézmények lehetőleg azonnal, de maximum 12 órán belül tájékoztatják az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot.
- A krízisközpontok elsősorban a bántalmazott érdekeit képviselik, védik, ugyanakkor törekszenek arra, hogy a bántalmazó számára is szolgáltatassanak információkat, biztosítsanak lehetőségeket, annak érdekében, hogy egy-egy helyzet rendeződhessen.

3. SZAKMAI MŰKÖDÉST BEFOLYÁSOLÓ KÖZVETLEN JOGSZABÁLYI KERETEK

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (51 §.) :

...

(4) Krízisközpontként kizárólag a családok átmeneti otthona működhet.

(5) A krízisközpont befogadja a hozzátartozók közötti erőszak miatt krízishelyzetbe került, a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltagevésről szóló törvény szerint bántalmazottnak minősülő személyt és azt a vele egy háztartásban élő személyt, akinek tartására jogszabály, szerződés vagy bírósági határozat alapján köteles (a továbbiakban együtt: bántalmazott család).

(6) A krízisközpont a bántalmazott család számára

a) alaptevékenysége keretében legfeljebb nyolc hét időtartamra

aa) lakhatást biztosít és szükség esetén biztosítja az étkeztetést, a ruházattal való ellátást, a mentálhigiénés és egészségügyi ellátást,

ab) közreműködik - a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve - a krízisellátást szükségessé tevő okok megszüntetésében, a család, az egyén helyzetének rendezésében, otthontalanságának megszüntetésében,

b) kiegészítő tevékenysége keretében a bántalmazott társadalmi reintegrációja érdekében legfeljebb öt év időtartamra félutasház-szolgáltatást nyújthat.

...

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (73/A §) :

(1) A krízisközpont a Gyvt. 51. § (6) bekezdés a) pontja szerinti szolgáltatások nyújtásához - a bántalmazott és családja szükségleteihez igazodóan - biztosítja a szükség szerinti ellátáson felül a szükséges szakemberek, így különösen eszményedzser, pszichológiai vagy mentálhigiénés tanácsadó, valamint jogász közreműködését.

...

(5) A krízisközpont a működési engedélyében meghatározott ellátási területén kívülről is fogadhat ellátottakat, azonban ezen ellátottak száma egy időben nem haladhatja meg a működési engedélyben szereplő férőhelyeinek 50%-át.

4. CÉLCSOPORT MEGHATÁROZÁSA

A krízisközpontok célcsoportjai közé tartoznak a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvényben meghatározott bántalmazottak:

2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról (1. §)

(1) Hozzátartozók közötti erőszaknak minősül

a) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység,

b) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás (a továbbiakban együtt: hozzátartozók közötti erőszak).

(2) Bántalmazott az a hozzátartozó, akinek a sérelmére a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítják.

(3) Bántalmazó az a cselekvőképes hozzátartozó, aki a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítja, vagy akire tekintettel a hozzátartozók közötti erőszakot más megvalósítja, feltéve, hogy ezzel a bántalmazó egyetért.

(3a) Az Európai Unió valamely tagállamában elrendelt védelmi intézkedésnek a polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről szóló, 2013. június 12-i 606/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 606/2013/EU rendelet) alapján Magyarországon történő elismerése és végrehajtása iránti eljárásban a (2) bekezdésben foglalt bántalmazotton a 606/2013/EU rendelet szerinti védett személyt, a (3) bekezdés szerinti bántalmazón a 606/2013/EU rendelet szerinti veszélyeztető személyt is érteni kell.

(4) E törvény alkalmazásában gyermeknek kell tekinteni a Polgári Törvénykönyvben (a továbbiakban: Ptk.) meghatározott kiskorút.

(5) E törvény alkalmazásában hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk.-ban meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a bejegyzett élettársat, a volt bejegyzett élettársat, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat.

...

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

...

2:10. § [A kiskorúság]

(1) Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be. A kiskorú a házasságkötéssel nagykorúvá válik.

...

8:1. § [Értelmező rendelkezések]

(1) E törvény alkalmazásában

1. közeli hozzátartozó: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér;

2. hozzátartozó: a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa

valamint a volt házastárs, a volt élettárs, a bejegyzett élettárs, a volt bejegyzett élettárs, a gondnok, a gondnokolt, a gyám, a gyámolt (a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 212/A § miatti módosítás alapján).

Mindezek alapján a családok átmeneti otthona keretében működtetett krízisközpontok célcsoportja a kapcsolati erőszak miatt kialakult krízishelyzetek következtében otthonukat elhagyni kényszerülő bántalmazottak és családtagjaik.

Bántalmazásnak, erőszaknak tekintjük¹:

- a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenységet,
- a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztást,
- az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartást,
- amikor az elkövető a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyonba tartozó anyagi javakat elvonja, és ezzel a cselekedettel a sértettet súlyos nélkülözésnek teszi ki,
- a testi sértést,
- a személyi szabadság megsértését,
- a kényszerítést,
- a becsületsértést.

¹ a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 212/A. §-a és a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény 1. §-a alapján

A krízisközpont az ellátást az egyenlő bánásmód követelményét figyelembe véve olyan bántalmazott egyéneknek és a velük együtt menekülni kényszerülő családtagjaiknak nyújtja, ahol a bántalmazás csak a krízisközpontok által nyújtott szolgáltatások biztosításával szüntethető meg, mert

- „az egyén kénytelen a lélektani egyensúlyát veszélyeztető körülményekkel szembenézni, a probléma mindennél fontosabbá válik számára, azonban a fennálló helyzetet szokásos problémamegoldó eszközeivel sem megoldani, sem elkerülni nem tudja,”²
- a kialakult krízishelyzetet sem a mesterséges, sem pedig a természetes támogató rendszerek együttműködésével nem lehet helyi szinten azonnal kezelni,
- a bántalmazott egyéneknél a poszt-traumatikus stressz szindróma tünetegyüttesére emlékeztető tünetek azonosíthatóak.

² CAPLAN 1970

5. JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK

5.1. ELLÁTOTTAK JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI

- Az ellátást az ellátottak kizárólag önként vehetik igénybe. Gyermek az ellátásba kizárólag a bántalmazott szülő, vagy gyám kérelmére, illetve beleegyezésével kerülhetnek be.
- Az ellátottaknak joguk van külső kapcsolataik ápolására, amelynek feltételeit, módját házirendben kell szabályozni.
- Az ellátottaknak joguk van érdekeik képviselésére, panasszal fordulhatnak az intézmény vezetőjéhez, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. 35. - 37. §. alapján az átmeneti otthonban működtetett érdekképviselői fórumhoz, amennyiben személyes jogukat, kapcsolattartásukat sérelem éri, valamint, ha az intézmény dolgozói megszegik szakmai-, titoktartási- és vagyonsvédelmi kötelezettségeiket.
- Az ellátottaknak joguk van a róluk készült iratanyagokba betekinteni. Ennek módját az intézmény adatkezelési és nyilvántartás-vezetési szabályzata tartalmazza. A krízisközpontban a törvényes képviselő(k) szülői jogai nem korlátozódnak.
- Az ellátottaknak joguk van önálló döntések meghozatalára, amelyek azonban nem veszélyeztethetik a gyermekek értelmi, érzelmi, testi, lelki és erkölcsi fejlődését.
- Az ellátottaknak joguk van a gondozás során a gyermekeket érintő kérdésekbe beleszólni, a gondozás folyamatát a szakemberekkel együtt meghatározni.
- Az ellátottaknak kötelességük együttműködni az intézmény szakembereivel az ellátást szükségessé tevő okok megszüntetése érdekében, és ennek során különösen tekintettel kell lenni a gyermek(ek) érdekeire.
- A szülőknél kötelességük a gondozási-nevelési terv elkészítésében és annak végrehajtásában együttműködni „Az ellátottaknak kötelességük az intézményt és annak munkatársait tiszteletben tartani, kommunikációjuk során a társadalmilag elfogadott hangvételt használni és ennek megfelelő magatartást tanúsítani.”³
- A gondozás során figyelemmel kell lenni a gyermekek jogainak (a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 6.-9.§-ban foglaltak) biztosítására. Különösen figyelni kell arra, hogy az ellátásba került gyermek a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatásokkal szemben védelemben részesüljön, tájékoztatást kapjon jogairól valamint kötelezettségeiről, jogai érvényesítésének módjáról. Lehetőséget kell teremteni arra, hogy az ellátásba

³ Fajcsiné Sándor Andrea, Mihály Blanka, Sidlovics Ferenc: Gyermekek átmeneti gondozása irányelvek 5-6. oldal készült: 2007.03.11.

került gyermek véleményét az őt érintő kérdésekben elmondhassa és korára való tekintettel ezt figyelembe vegyék.

- A Krízisközpontban biztosítani kell a tanuláshoz való nyugodt környezetet és tárgyi feltételeket.

5.2. INTÉZMÉNYEK, FENNTARTÓK, SZOLGÁLTATÓK JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI

- Az intézmény kötelessége a törvényi és jogszabályi keretek által meghatározott ellátást biztosítani. A krízisközpont működtetésének és az ellátás megszervezésének jelen szakmai protokollban meghatározott szempontokra kell épülnie.
- A szolgáltatást nyújtónak biztosítani kell a szolgáltatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférést és az esélyegyenlőséget.
- A krízisközpontok munkatársai munkájukat a Szociális Munkások Etikai Kódexének irányelvei alapján kötelesek végezni; a szolgáltatónak kötelessége, hogy az intézményben folyó szakmai munkát ezen irányelvek alapján szervezze.
- A munkatársaknak tiszteletben kell tartaniuk a családok autonómiáját, személyi szabadságát, emberi jogait, valamint a családok kialakult szokásait, hagyományait.
- Nagy figyelmet kell fordítani az adatvédelemre, különös tekintettel a kiskorúak személyes adatainak védelmére (média megjelenés, hivatali megkeresések, pénzügyi megkeresések, stb.)
- A krízisközpont munkatársainak kötelessége megismertetni a nyújtott szolgáltatásokat az ellátottakkal.
- A krízisközpont munkatársainak kötelessége a szolgáltatásokat személyre szabottan, az egyéni szükségleteket figyelembe véve biztosítani.
- A munkatársaknak joguk van lelki egészségvédelemhez, szakmai személyiségük karbantartásához (szupervízió), egészséges munkafeltételek megteremtéséhez, illetve személyes biztonságuk védelméhez.
- A szolgáltatást nyújtónak joga van a törvényi, jogszabályi keretek betartása, és jelen szakmai protokollban foglaltak figyelembevételével saját, belső működését önállóan szabályozni, szakmai elképzeléseit megvalósítani olyan módon, hogy az ellátás megfeleljen a személyes gondoskodást nyújtó ellátások általános szakmai szabályainak.

6. SZOLGÁLTATÁSOK

6.1. LAKHATÁSI LEHETŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

A családok átmeneti otthonainak rendszerébe integrált krízisközpontok külön, összkomfortosan kialakított krízis férőhelyeken fizikai biztonságot és lakhatási, főzési, tisztálkodási, pihenési lehetőséget biztosítanak a bántalmazottak és családtagjaik számára. A férőhelyek biztosítása a családok átmeneti otthonán belül vagy a családok átmeneti otthonán kívül krízisellátás céljára kialakított ingatlanban történik.

A lakószobák kialakításánál (méret, bútorzat) figyelembe kell venni az ellátásba kerülő családtagok változó számát, a gyermekek változó életkorát, és az abból fakadó szükségleteket, illetve tekintettel kell lenni a családtagok egyéb, speciális szükségleteire (pl.: valamilyen fogyatékból, betegségből adódó egyéb eszközök, lehetőség szerinti akadálymentesítés biztosítására).

A családok által használt helyiségek kialakításánál törekedni kell arra, hogy a mindennapi használatban, a család napi életvitelében minél inkább biztosítva legyen a család intimitása, autonómiájának megőrzése, tiszteletben tartása.

A családok átmeneti otthonán belül kialakított krízis férőhelyeknél törekedni kell arra, hogy a bántalmazottak szobája az épület lehető legnyugodtabb, legcsendesebb részében legyen kialakítva, illetőleg a bántalmazott és/vagy családja elhelyezése speciális (pl. fizikai sérülések, lelki állapot, PTS, depresszió miatt fennálló) igényekhez igazítható legyen.

Az infrastrukturális feltételek fejlesztése során lehetőség szerint prioritást kell, hogy jelentsen a képrögzítő kamerarendszer kiépítése és karbantartása.

6.2. TELJES ELLÁTÁS BIZTOSÍTÁSA

A krízisközpontok a bántalmazott és családjának szükségleteihez igazodóan biztosítják az 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 76-82. §-ai szerinti teljes körű ellátást. Minden esetben pontosan fel kell mérni a család helyzetét és a jogszabályi kereteket figyelembe véve hatékony, célzott támogatást kell nyújtani. Az ellátást úgy kell megszervezni, hogy az ellátott felelősségvállalása saját problémájának megoldásában fokozatosan erősödjön.

6.3. SZOCIÁLIS MUNKA

A krízisközpontok a szociális munka teljes eszköztárával (egyéni esetkezelés, családokkal és csoportokkal végzett szociális munka, közösségi szociális munka) segítik a krízishelyzetek megszüntetését.

A szociális munka fókusza a bántalmazás során kialakult krízishelyzet feltérképezése és megszüntetése. További feladat az érintettek képessé tétele abban, hogy helyzetüket hosszú távon meg tudják oldani. Ennek érdekében a krízisközpont közreműködik az ellátórendszerek, intézmények, hatóságok, a bántalmazott természetes támogató közegének elérésében és mozgósításában.

A szociális munka keretében lehetőség van szociális információs tanácsadás igénybevételére, krízisintervencióra, egyéni esetkezelésre, családgondozásra, hivatalos ügyekben való segítségnyújtásra, érzelmi támogatásra.

6.4. PSZICHOLÓGIAI TANÁCSADÁS

Az ellátottaknak az ellátás során lehetőségük van pszichológiai tanácsadás igénybevételére. Ezen szolgáltatás segítséget nyújt a bántalmazás okozta lelki sérülések feldolgozásában, a bántalmazás lelki hátterének a megértésében, a hozott feszültségek oldásában. A pszichológiai tanácsadás során fókuszáltnak kell foglalkozni a krízishelyzet lelki hatásainak a kezelésével, az egyén megerősítésével, valamint a poszt-traumatikus stressz szindróma tünetegyüttes kezelésével.

6.5. JOGI TANÁCSADÁS

Jogi tanácsadás keretében a krízisközpont jogásza segítséget, tájékoztatást nyújt az ellátottak számára a bántalmazással és - szükség esetén - gyermekelhelyezéssel kapcsolatos, a bántalmazótól való függetlenedéshez szükséges egyéb peres eljárásokról, rendőrségi, bírósági feljelentések megtételének lehetőségeiről, azok lehetséges kimeneteleiről, az eljárások várható időtartamáról.

Jogi tanácsadás keretében a szakember az ellátott együttműködésével, közreműködésével elkészíti a szükséges jogi beadványokat.

Különösen fontos, hogy a jogi tanácsadás keretében a szakember átnézze az eddig elkészült beadványokat, feljelentéseket, rendőrségi jegyzőkönyveket, egyéb dokumentumokat. Amennyiben lehetséges és szükséges kiegészíti a rendőrségi feljelentéseket, új eljárásokat kezdeményez, nyomon követi a megindított eljárásokat. A jogi tanácsadás kiemelt feladata, hogy a bántalmazással kapcsolatos történések jogi kategorizálása, letisztázása megtörténjen.

A jogi lépések megtételével kapcsolatos döntési lehetőség minden esetben a bántalmazottat illeti meg, egyben a döntés felelősségét is a bántalmazott viseli. Jogi

lépések megtételére a bántalmazottat kötelezni nem lehet. Minden eljárás esetén folyamatosan vizsgálni kell a gyermekek helyzetét, veszélyeztetettségét.

Szükséges esetben az intézmény szakembereinek meg kell tenniük a szükséges jogi lépéseket a gyermekek veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében.

6.6. SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK SZERVEZÉSE

A krízisközpontban ellátott családok, egyedülálló bántalmazottak számára szervezett szabadidős tevékenységek szervezésének célja:

- a feszültségek csökkentése, kikapcsolódás elősegítése, gyermekkel érkező bántalmazott szülő átmeneti tehermentesítése,
- bizalmi kapcsolat kiépítése a gyermekekkel.

A gyermekek számára szervezett szabadidős programok alapvető eleme a játék, ugyanakkor törekedni kell arra is, hogy hozzájáruljon a gyermekek, fiatalok ismeretének, élményvilágának a bővüléséhez is. A szabadidős programok kialakításánál fontos, hogy megtaláljuk az egyensúlyt abban, hogy milyen arányban szerveződnek ilyen programok az otthonban.

A szülők szabadidős tevékenységeknél elsősorban nem szervezett programok megvalósítása áll a központban. Fontos, hogy a szülő mentálisan ki tudjon kapcsolódni, a végzett tevékenységnél feszültségoldó hatása legyen (pl.: olvasás, rejtvényfejtés, digitális tartalmak/élmények biztosítása, hímzés, varrás, kreatív tevékenységek).

7. A PROGRAM ÁLTAL BIZTOSÍTOTT SZAKEMBEREK ÉS FELADATAIK:

A krízisközpont szakmai stábjának összetételét (az előírt szakmai létszámot és szakirányú végzettséget) a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 73/A §. – a határozza meg:

„(1) A krízisközpont a Gyvt. 51. § (6) bekezdés a) pontja szerinti szolgáltatások nyújtásához - a bántalmazott és családja szükségleteihez igazodóan - biztosítja szükség szerinti ellátáson felül a szükséges szakemberek, így különösen esetmenedzser, pszichológiai vagy mentálhigiénés tanácsadó, valamint jogász közreműködését.”

A szakmai létszámon felül biztosított szakemberek alkalmazásának célja, hogy a bántalmazás miatt kialakult krízishelyzet hatékony kezelésére a szükséges humánerőforrás rendelkezésre álljon, és hatékony krízisintervencióra és problémamegoldásra legyen lehetőség.

A krízisközpontok a nap 24 órájában fogadják a bántalmazott egyéneket, családokat ezért fontos, hogy a felsorolt szakembereken kívül a családok átmeneti otthonának minden tagja (gondozók, családgondozók) felkészülten vegyenek részt a gondozási folyamatban. A bántalmazottak komplex ellátásában szinte minden munkatárs ellát feladatokat, részt vesz a gondozási tevékenységben. Ennek a folyamatnak az irányítása, koordinálása az intézményvezető feladata. Különösen fontos az éjszakai szakmai ügyeletet ellátó munkatársak felkészítése, tájékoztatása és bevonása a munkafolyamatba, hiszen sokszor ezen időszakban igénylik a bántalmazottak azt, hogy feszültségoldó beszélgetésben vehessenek részt.

- **Esetmenedzser:** felsőfokú szociális végzettséggel rendelkező szakember, aki fogadja a bántalmazottakat, elkészíti az első interjút, biztosítja a szükséges szakemberek elérését. A bántalmazottal és a teammel közösen meghatározza a krízishelyzet megszüntetéséhez szükséges feladatokat. Az ellátottakkal közösen felméri és mozgósítja a krízishelyzet megszüntetéséhez szükséges természetes és mesterséges támogató rendszereket. A programon belül képviseli a bántalmazott érdekeit, kiemelve a gyermekek jogait, biztonságát, veszélyeztetettségének megszüntetését. Munkája során koordinálja a segítő folyamatot, megszervezi a bántalmazottak teljes körű ellátását, valamint indokolt esetben segíti az ellátottakat a jövőre vonatkozó tervek elkészítésében, a megfelelő lakhatási alternatívák kidolgozásában és elérésében.
- **Pszichológiai vagy mentálhigiénés tanácsadó:** segítséget nyújt a bántalmazott hozott pszichés sérülésének a feldolgozásában, a krízisállapot megszüntetésében. Segít a bántalmazás sajátos lelki mechanizmusainak megértésében. Tudatosítja a bántalmazás során kialakult szerepeket, azok lelki háttereit, a kommunikációs sajátosságokat. Szükség esetén peer szupervíziós lehetőséget biztosít a programban résztvevő szakemberek számára.
- **Jogász:** elsődleges feladata az információnyújtás, annak érdekében, hogy a bántalmazott megismerhesse helyzetének jogi aspektusait és dönthessen arról, milyen lépéseket kíván megtenni. Az ellátott együttműködésével, közreműködésével elkészíti a szükséges jogi beadványokat, feltérképezi a bántalmazás körülményeit, felvázolja azok jogi környezetét. A hatékony munka érdekében kiegészíti a rendőrségi feljelentéseket, nyomon követi a megindított eljárásokat. A jogász kiemelt figyelmet fordít a bántalmazások azon aspektusaira, ahol annak közvetett vagy közvetlen elszenvedője kiskorú és felhívja a figyelmet ezen esetekben kötelezően elvégzendő feladatokra, illetve ezek elmulasztásának lehetséges következményeire. A jogász feladata, hogy felkészítse a bántalmazottakat a bírósági, rendőrségi meghallgatásokra.

A programban résztvevő szakmai stáb közreműködik az ellátás hatékonyságának a fejlesztésében. Szakmai munkájuk során a megszerzett tapasztalatok rendszerezésével, a gyakorlati munka során tapasztalt problémák, nehézségek folyamatos – megfelelő szinten történő – jelzésével hozzájárulnak a krízisellátás fejlesztéséhez, a megfelelő jogszabályok kialakításához, módosításához.

8. GONDOZÁSI FOLYAMAT

8.1. FELVÉTELI ELJÁRÁS

A krízisközpontokba a következő módokon kerülhetnek be az ellátottak:

Személyes találkozón alapuló felvétel:

Ezen esetben a bántalmazott személyesen keresi fel a krízisközpontot. A személyes találkozás alkalmával lehetőség nyílik arra, hogy a központ munkatársa meggyőződjön arról, hogy valóban krízishelyzetről, illetve a bántalmazás miatt kialakult krízishelyzetről van-e szó.

A helyzettől függően, plusz információk beszerzése érdekében szükséges lehet rövid konzultációt folytatni az illetékes önkormányzattal, gyermekjóléti szolgálattal, iskolával, óvodával, a jelzőrendszer további tagjaival. Mielőtt ezen intézményekkel való kapcsolatfelvétel megtörténne, azt egyeztetni kell a jelentkezővel. Kérni kell az ellátást igénylő engedélyét, illetve mérlegelni kell, hogy nem jelent-e valamilyen veszélyeztető körülményt a bántalmazott számára (pl.: fizikai biztonságának veszélyeztetése) ezen intézményekkel történő szakmai egyeztetés.

Új személy(ek) felvételéről az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot (OKIT) azonnal, de maximum 12 órán belül értesíteni kell.

Telefonos jelzésen alapuló felvétel:

A telefonos jelzést megteheti közvetlenül a krízishelyzetben lévő bántalmazott, annak hozzátartozója, valamilyen intézmény vagy hatóság, illetve az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) munkatársa.

Az OKIT jelzése feltételezi, hogy a Telefonszolgálat munkatársai első lépcsőben már körbejárták, hogy bántalmazásból származó krízishelyzetről van-e szó. Amennyiben van lehetőség, a krízisközpont is megvizsgálja, hogy a bántalmazásból származó krízishelyzetről van-e szó, illetve, hogy a krízisközpont a legmegfelelőbb ellátási forma-e az adott probléma kezelésére.

A telefonos felvételi eljárás során is fontos a krízishelyzet pontos feltérképezése annak érdekében, hogy a krízisközpont munkatársai felkészülten várják az érkezőket. Tisztázni kell az érkezés időpontját, valamint azt is, hogy mennyi ideig kerül fenntartásra a férőhely, illetve kell-e valakit értesíteni a bántalmazott érkezéséről, illetve meg nem érkezéséről.

A felvétel tényéről az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot (OKIT) azonnal, de maximum 12 órán belül értesíteni kell.

Felvételi eljárásakor ajánlott kérdések:

Fontos annak megállapítása, hogy valóban bántalmazás miatti krízishelyzetben lévő személy kéri a segítséget. Ennek érdekében hasznos, ha előre meghatározott kérdések állnak a munkatársak rendelkezésére, hiszen előfordulhat, hogy más (p.: lakhatási, élelmezési) problémakörrel rendelkezők is szeretnének bekerülni az ellátásba. Ennek kiszűrése az OKIT és a fogadó intézmény felelőssége.

A szűrés minél hatékonyabbá tétele érdekében javasolt kérdések:

- Mióta tart a bántalmazás?
- Mikor történt a bántalmazás?
- Kit bántalmaznak?
- Mennyire sürgős az elhelyezés?
- Mikor tud költözni a bántalmazott?
- Mi most a legnagyobb probléma?
- Lehetőség van-e arra, hogy a bántalmazott néhány nap múlva, esetleg 1 hét múlva költözzön be a krízisközpontba?
- Tud-e a bántalmazott azonnal költözni?
- Milyen gyakran történik a bántalmazás?
- Tud-e valamilyen más megoldást, ha nem költözhet be a krízisközpontba?
- Tett-e rendőrségi feljelentést?
- Milyen sérülési vannak?
- Volt-e orvosnál?
- Volt-e már krízisotthonban?
- A gyermekek vele vannak vagy menekítést kér?
- Áll-e kapcsolatban családgondozóval?

- Egészségi állapotát tekintve van-e tartós betegsége, ennek kapcsán milyen segítséget kér?
- Szed-e állandó jelleggel gyógyszereket? Ha igen, mik ezek?
- Szüksége van-e speciális ellátásra? (akadálymentesítés, ételallergia)

Döntés:

A telefonon való jelzést követő 1 órán belül a krízisközpont meghozza döntését arról, hogy fel tudja-e venni a jelentkezőt.

Fontos, hogy a döntés meghozatalakor a következőket mérlegeljék az intézmények:

- A jelentkező nehézségei, problémái kezelhetőek-e az adott krízisközpontban?
- Biztosan ez az ellátási forma a megfelelő a probléma kezelésére? A bántalmazás ideje és a jelentkezés ideje mennyire van összefüggésben?
- Valóban a bántalmazás során-miatt kialakult krízishelyzetről van-e szó?
- A gyermekek érdekeit nézve indokolt-e ezen ellátás?
- Milyen szakemberek információira lehet még szükség ahhoz, hogy megfelelő döntést tudjon hozni az intézmény?
- Milyen személyes iratokkal rendelkezik, és el tudja-e hozni magával azokat a bántalmazott?
- Rendelkezik-e most pénzzel a kérelmező?
- Kellő védelmet tud-e biztosítani az adott krízisközpont a bántalmazóval szemben?

8.2. FELVÉTEL

A bántalmazott intézménybe történő megérkezésekor fontos feltérképezi, hogy ő és a vele együtt érkezők milyen érzelmi és fizikai állapotban vannak. Amennyiben szükséges - súlyos fizikai sérülésekkor – azonnal kerüljön megszervezésre a bántalmazott szakszerű orvosi ellátása. Kerüljön sor az elhelyezésüket biztosító szoba bemutatására, legyen idő a tisztálkodásra, étkezésre, illetve, ha szükséges, akkor az azonnali pihenésre. Célszerű egy a krízisközpont munkáját, szolgáltatásait, céljait bemutató mappát átadni az ellátott részére, melyet bármikor megnézhet, elolvashat az ellátásba került személy.

A bemutató mappa főbb elemei lehetnek: az ellátás rövid tartalmának, a nyújtott szolgáltatásoknak és szakembereknek a bemutatása, az intézmény működésének, a belső szabályoknak a leírása, átgondolandó témák, lehetséges kimenetek bemutatása.

Amikor a körülmények erre alkalmassá válnak (cél, hogy ez a krízisközpontba érkezés után minél hamarabb történjen meg), megtörténik az első interjú felvétele.

Az első interjú egyik célja, hogy a krízishelyzetben lévő bántalmazottaknak megteremtsük azt a légkört, amely hozzájárul ahhoz, hogy megnyugodjanak, biztonságban érezzék magukat. Ehhez fontos, hogy kellő – nem túlságosan sok – információval lássák el az ellátást igénybevevőket a szolgáltatásokról és az ellátás kereteiről. Fontos annak lehetőségét megteremtetni és azt ösztönözni, hogy a bántalmazott minél többet kérdezzen.

Az első interjú másik célja, hogy információkat szerezzünk azokról a veszélyekről, amire mind a krízisközpontoknak, mind pedig a bántalmazottnak fel kell készülnie, valamint tájékozódjunk az azonnali intézkedést igénylő ügyekről, illetve helyzetekről:

- *várható-e a bántalmazó megjelenése az intézményben*

- *korábbi esetek alapján mi jellemzi a bántalmazó viselkedését*

- *fel kell mérni a gyermekek veszélyeztetettségét*

- *milyen azonnali intézkedések megtételére van szükség (otthon maradt hozzátartozó, gyermek veszélyeztetettségének a megszüntetése, látlelet felvétele, rendőrségi feljelentés)*

- *rendőrség, polgárőrség értesítése. (Pl.: gyakrabban járőrözzenek az intézmény közelében)*

A felvétel az erre kialakított megállapodás aláírásával válik hivatalossá, mely tartalmazza a nyújtott szolgáltatásokat, valamint az igénybe vevők kötelezettségeit. A felvétellel egy időben a központok munkatársai tájékoztatják a bántalmazottakat az ellátás sajátosságairól, lehetőségeiről, az ellátás időtartamáról, a további napok várható menetéről, valamint bemutatásra kerül az ellátás színtere. Az első interjú alkalmával átadásra kerülnek az ellátott számára a teljes körű ellátás érdekében biztosított eszközök, az átvett eszközökről leltár készül.

A megállapodás aláírását követően (még azon a napon) meg kell kezdeni az esetviteli adatlap online vezetését, kitöltve a bántalmazott legfőbb személyes adatait, leírva a bekerülés körülményeit, valamint mindazon információkat, melyeket az első interjú feltárt.

8.3. SZAKMAI MUNKA LEÍRÁSA

A szakmai munka a felvétel kérelmezésétől az ellátás megszűnéséig tartó segítő folyamat. A gondozási folyamatnak végig a krízishelyzet megszüntetésére kell fókuszálnia. A középpontban a bántalmazás és annak hatása áll. Ebben a kontextusban kell értelmeznünk az ellátottak reakcióit, gyermekekhez való viszonyukat, a közöttük lévő interakciókat.

8.3.1. PROBLÉMAFELTÁRÁS (1 – 3 NAP):

A bekerüléskor az alapvető fizikai szükségletek kielégítése és az egészségügyi ellátást követően, a felvétel során megszerzett információk, illetve az első konzultációs beszélgetések után (tehát a felvételtől számított 1 – 2 napon belül) az intézményi programban résztvevő esetmenedzser és az ellátott közösen meghatározzák a főbb tennivalókat, problémákat és nehézségeket. Az intézmény biztonságos működése érdekében – figyelembe véve az ellátottak állapotát, krízishelyzetét – minél hamarabb be kell szerezni a házi orvos igazolását arról, hogy a krízisközpontban lévők fertőző betegségben nem szenvednek, közösségben tartózkodhatnak.

Fontos a bántalmazott biztonságérzetének a kialakítása, valamint a kellő ventillációs lehetőségek (gyakori beszélgetések, pszichológussal való találkozás) biztosítása.

Az esetmenedzser a bántalmazottal közösen meghatározza azon szakemberek, intézmények, rokonok körét, akiket a problémamegoldásba, a krízishelyzet megszüntetésébe be kell vonni.

Az esetmenedzser mozgósítja, összekapcsolja a bántalmazottat és a szakembereket, intézményeket. Cél a gyors, hatékony cselekvési terv megfogalmazása. Ezen tevékenység eszköze lehet:

- esetmegbeszélés a helyi szinten érintett szakemberek bevonásával,
- szakmaközi konzultáció a bántalmazott és az érintett szakemberek aktív közreműködésével.

A probléma feltárása kiterjed:

- a bekerülést közvetlenül megelőző történések tisztázására, feltárására,
- testi-lelki sérülések felmérésére,
- annak tisztázására, hogy a hozott problémákban milyen segítséget nyújthat a krízisközpont, a releváns kikerülési lehetőségek megfontolására,
- gyermekek oktatási, nevelési jogai és kötelezettségei biztosításának lehetőségeire,
- arra, hogy ki a bántalmazó, a bántalmazás súlyosságára, a bántalmazó gyermekekhez fűződő viszonyára - jogi értelemben is.

Cél, hogy a problémafeltárással egy időben, a bántalmazott a lehető legtöbb, legpontosabb információkat, lehetőségeket kapja meg annak érdekében, hogy helyzetét világosan lássa, és valós megoldásokban tudjon gondolkodni.

Az ellátás megkezdésekor fontos a bántalmazott motivációjának, erőforrásainak a megismerése, annak feltárása, hogy hogyan értelmezi, definiálja a kialakult problémát, milyen a realitáshoz való viszonya. Fontos látni, hogy mire építhet a szociális szakember, mit akar elérni a bántalmazott az ellátás keretein belül. Tisztázni kell azt, hogy milyen problémák vezettek oda, hogy a bántalmazott az intézménybe való beköltözést kérte; látni kell, hogy a bántalmazás mennyire és hogyan játszott szerepet ezek között.

Fontos azt is látni, hogy a bántalmazott saját elhatározása vagy külső instrukció hatására meghozott döntés alapján jelentkezett-e, és veszi igénybe az ellátást.

A hatékony munka érdekében célszerű tudomást szerezni arról is, hogy milyen jövedelemmel rendelkezik a bántalmazott, hogyan folyósítják azt (postán, átutalással).

8.3.2. CSELEKVÉSI TERV MEGFOGALMAZÁSA (1 HÉT):

A megszerzett információk tudatában a bántalmazottal közös munka eredményeként elkészül a cselekvési terv, mely meghatározza:

- az intézmény feladatait,
- milyen eszközöket, humán erőforrást, anyagi lehetőségeket biztosít az intézmény a probléma megoldása érdekében,
- az egyes szakemberek feladatait (jogász, pszichológus, szociális munkás, esetmenedzser, gondozók, stb.), elérhetőségük módját, a közös feladatokhoz rendelt esetleges határidőket,
- az ellátást kérők feladatait különös figyelemmel az ellátásban lévő kiskorúakra,
- a feladatok elvégzésének határidejét, időbeli megvalósításának pontos meghatározását,
- kikerülési alternatívák meghatározását,
- biztonsági és menekülési terv elkészítésének határidejét,
- szükség esetén a bántalmazóval való kapcsolattartás, együttműködés módját.

A cselekvési tervet az online esetviteli adatlapban rögzíteni kell.

A cselekvési terv elkészítésével párhuzamosan a következő tevékenységek elvégzése szükséges:

- látogatás vagy ambuláns lap felvétele,
- szükséges, hiányzó dokumentumok, iratok beszerzése,

- gyermekek iskolába, óvodába való íratása, és/vagy tanulmányi előmenetelük segítése, a gyermekek után járó, és az egyéb jövedelmek átirányítása annak érdekében, hogy azt a bántalmazott minél hamarabb megkaphassa.

8.3.3. MEGVALÓSÍTÁS (2 – 4 HÉT SZÜKSÉG ESETÉN 4 -8 HÉT)

Megkezdődik a cselekvési terv megvalósítása állandó értékelés és visszacsatolás mellett. Fontos, hogy a megvalósítás időszakában is elérhetőek legyenek az intézmény szakemberei, valamint, hogy az egyes munkafázisokhoz szükséges eszközök, pénzügyi források rendelkezésre álljanak. Ennek biztosítása az esetmenedzser feladata.

Fontos, hogy a bántalmazott folyamatos, napi kapcsolatban lehessen az esetmenedzserrel annak érdekében, hogy az eset folyamán újból és újból felszínre kerülő feszültségek, kétségek, kérdések, félelmek átbeszélésére, rendszerezésére, megválaszolására sor kerülhessen.

Az elvégzendő feladatok megvalósítását írásban kell dokumentálni.

Biztosítani kell az oktatásra kötelezett gyermekek megfelelő ellátását, illetve, hogy minél hamarabb megoldott legyen számukra az oktatási rendszerbe való újrafelvétel. Ez aktív és élő kapcsolatot feltételez az oktatási intézményekkel. Fontos, hogy a családok átmeneti otthona felkészítse az oktatási intézményeket a gyermekek helyzetéről, a várható nehézségekről, problémákról. A hosszú távú lakhatási lehetőségek megteremtésénél kiemelt jelentősége van annak, hogy a gyermekek rendszeres óvodába, iskolába járása biztosítható legyen

Ebben a szakaszban minél előbb ki kell derülnie, hogy a bántalmazott vissza kíván-e térni a bántalmazóhoz, esetleg rokonok, ismerősök segítségével oldja meg a lakhatását, vagy intézményi ellátás igénybevételét tervezi.

A megvalósítási szakaszban el kell készülnie a menekülési és biztonsági tervnek. Amennyiben a bántalmazott a bántalmazóhoz szeretne visszatérni, akkor egy személyre szabott terv készül el, mely az adott helyzetben - vészhelyzet esetén is - jól használható. Ennek a tervnek minél több konkrétumot kell tartalmaznia. Abban az esetben, ha az ellátott nem tervezi, hogy visszaköltözik a bántalmazóhoz, úgy a krízisközpont egy előre elkészített általános tervet ad át.

8.3.4. ESETMUNKA LEZÁRÁSA

Az esetmunka az ellátás megszűnésével fejeződik be. Az ellátást igénybe vevő átadja az általa átvett eszközöket, kitölti az elégedettségi kérdőívet. Az esetmenedzser a bántalmazottal együtt lezárja, kiértékeli az elvégzett feladatokat, a jövőbeli teendőket. A lezárással egy időben újra átbeszélésre kerül az elkészített biztonsági és menekülési terv.

Az esetmenedzser a jogszabályban előírt módon tájékoztatja a kikerülési hely szerint illetékes gyermekjóléti központ munkatársait az ellátás megszűnéséről.

Az ellátást igénybe vevő kiköltözését követően a krízisközpont értesítést küld az esetgazda részére, továbbá a központtal kapcsolatban álló és a gondozási folyamat során bevont jelzőrendszeri tagok, szakemberek (pl.: gyermekorvos, védőnő) számára, értesítve őket az ellátásból való kilépés időpontjáról, a kilépés irányáról.

Lehetőség szerint az intézmény olyan kapcsolattartó személyt, illetve intézményt keres, aki a továbbiakban is segítséget nyújthat a bántalmazott és családja számára.

A krízisközpont lezárja a dokumentációkat a későbbi szakmai anyagok, beszámolók elkészítéséhez.

8.4. ELLÁTÁS MEGSZŪNÉSE:

Az ellátás megszűnik:

- a bántalmazott krízisközpontból való kikerülésével.
- ha az ellátást igénybe vevő súlyosan megsérti az intézmény házirendjét, vagy az együttműködési megállapodást, illetve ha a bántalmazott 2 napon keresztül igazolatlanul van távol.

A krízisközpont a volt ellátott kiköltözése során szükség szerinti segítséget nyújt az utazás megszervezésében, indokolt esetben a felmerülő költségek biztosításában.

9. KAPCSOLATTARTÁS

Típusai:

9.1. AZ ELLÁTÁST IGÉNYBE VEVŐ BÁNTALMAZOTT ÉS A BÁNTALMAZÓ KÖZÖTT

A bántalmazott és bántalmazó kapcsolattartása nem kompetenciája a krízisközpontnak, szakmai szempontból ez nem támogatandó. A szociális segítő munka szempontjából szükségessé váló kommunikációban (telefon, személyes beszélgetés) a krízisközpont munkatársai részt vállalhatnak, azonban legfeljebb a probléma megoldása céljából. A krízis időszaka alatt a felek kapcsolatának rendezésére irányuló kapcsolattartás a bántalmazott krízis állapota miatt ellenjavallt.

9.2. A KRÍZISKÖZPONTBAN TARTÓZKODÓ GYERMEK KAPCSOLATTARTÁSA A TÁVOL LÉVŐ SZÜLŐVEL

A kapcsolattartás a gyermek alapvető jogán alapul, mely szerint joga van kapcsolatot tartani mindkét szülőjével. A gyermeknek továbbá joga van biztonságos, bántalmazástól mentes környezetben élni. A krízisközponban élő gyermekek kapcsolattartása a távol lévő (bántalmazó szülővel) számos dilemmát vet fel.

Főbb dilemmák:

- a gyermeki jogok egyszerre megengedők, és tiltók a bántalmazó szülővel való kapcsolattartás szempontjából,
- a bántalmazó szülő kapcsolattartási joga ellentétes lehet a gyermek aktuális állapotával,
- az ellátást igénybe vevő bántalmazott szülő, valamint a közvetlenül nem bántalmazott, de a krízisközponban tartózkodó gyermek érdekei ellentétesek,
- a két szülő ellentétes érdeke a krízisellátásban csapódik le, és ezen konfliktusos helyzetet kezelni szükséges.

Alapvetések:

- a távolélő bántalmazó szülő nem tarthat kapcsolatot gyermekével, ha ellene kiskorú veszélyeztetése miatt eljárás folyik – akár rendőrségi, ügyészségi, bírósági szakaszban van az eljárás,
- a távollévő bántalmazó szülő nem tarthat kapcsolatot a gyermekével, ha a bíróság a szülői felügyeleti jogát megszüntette,
- a távolélő bántalmazó szülő nem tarthat kapcsolatot a gyermekével, ha vele szemben távoltartás van elrendelve – beleértve a megelőző távoltartást, és a bírósági eljárásban elrendelt távoltartást is,
- a távolélő bántalmazó, vér szerinti szülő akkor élhet a kapcsolattartási jogával, ha a gyermek anyakönyvi kivonatában be van jegyezve,
- amennyiben jogi akadálya nincs a gyermek és a távolélő bántalmazó szülő kapcsolattartásának, a krízisközpon team-je - a pszichológiai tanácsadó bevonásával - méri fel a kapcsolattartás lehetséges előnyeit és hátrányait a gyermek szemszögéből, és ezt dokumentálja.
- A megvalósuló kapcsolattartás az adott krízisközpon infrastruktúrája, valamint személyi feltételek figyelembe vételével történhet a krízisközponban, vagy a településen igénybe vehető Gyermekjóléti Központ kapcsolatügyeletén. Erről a krízisközpon dönt. A mérlegelésnél a biztonság a fő vezérelv.

Javaslat a krízisközponton belül történő kapcsolattartás lebonyolításához:

A krízisközpont abban az esetben is végezze el az előkészítő munkákat, amennyiben eleve úgy dönt, hogy helyben nem tudja biztosítani a kapcsolattartást. Az előkészítő munkálatok során beszerzett információkra a váratlanul megjelenő bántalmazó szülő esetében is szükség van. Az előkészítő szakasz néhány napot, de akár 1-2 hetet is igénybe vehet.

Kapcsolattartás előkészítése

A kapcsolattartás előkészítése a következő feladatok ellátását teszi szükségessé:

- jogi keretek tisztázása, a kapcsolattartás szempontjából releváns iratok, információk begyűjtése (kapcsolattartásra jogosult-e a szülő, van-e tiltó jogi dokumentum?)
- jelzőrendszeri kapcsolatfelvétel (a korábbi tapasztalatok, információk begyűjtése),
- a gyermek állapotának felmérése, dokumentálása,
- a krízisközpontban tartózkodó bántalmazott szülő, illetve a gyermek érettségi szintjéhez mért tájékoztatása a védett kapcsolattartás lehetőségéről, vagy éppen a lehetetlenségéről,
- a kapcsolattartásra jelentkező bántalmazó szülő tájékoztatása a krízisotthon által nyújtott védett kapcsolattartásról, vagy más kapcsolattartási lehetőségről – pl. Kapcsolatügyelet, vagy telefon, levél, beleértve az elektronikus levelezést is,
- a szakmai team felkészülése a védett kapcsolattartásra, vagy az egyéb alternatív lehetőségekre.

Védett kapcsolattartás lebonyolítása

A gyakorlatban két eset lehetséges:

- korábbi telefonos egyeztetést követően a kapcsolattartásra jogosult szülő a megbeszélte időpontban megjelenik a krízisközpontban,
- váratlanul, nem egyeztetett időpontban jelenik meg a bántalmazó szülő, de együttműködésre kész (a nem együttműködésre kész, agresszív, vagy megváltozott tudatállapotban lévő szülőt az intézmény elhagyására kell felszólítani, vagy rendőri segítséget kell kérni).

Teendők a kapcsolattartás során

- A kapcsolattartásra jelentkező szülőt a krízisközpont egy kompetens szakembere tájékoztatja a szabályokról, időkeretekről, és a kapcsolattartás céljáról. A szabályok közül a legfontosabb, hogy a gyermek érdeke áll a középpontban, és bármilyen szülői magatartás, ami megzavarja a gyermeket, a látogatás végét jelenti. A kapcsolattartás időtartama maximum 1 óra lehet.
- A szakember tájékoztatja a szülőt a védett kapcsolattartással együtt járó dolgozói jelenlétről, és a felügyelet céljáról.
- Célszerű a tájékoztatás tudomásul vételét aláírattni a kapcsolattartásra jogosult szülővel.
- A védett kapcsolattartás helyszínéül javasolt viszonylag tágas, kamerával megfigyelt, vagy egyéb szempontból jól belátható teret választani. Először a kapcsolattartásra jogosult szülő megy be a helyiségbe, majd a gyermek egy felnőtt kíséretében. A kísérő felnőtt elsősorban dolgozó, de a bántalmazott szülő kérésére a krízisotthont igénybe vevő szülő is lehet. Ez utóbbi esetben is a kapcsolattartás végéig jelen van a krízisotthon dolgozója / dolgozó.
- A dolgozó nem vesz részt a kommunikációban, csupán megfigyel, jelen van, és szükség esetén figyelmezteti a kapcsolattartó szülőt, ha a kommunikáció iránya nem a kapcsolattartást szolgálja, hanem pl. a megfélemlítést, a manipulációt célozza.
- A védett kapcsolattartást célszerű két dolgozóval megoldani (egy férfi, egy nő a legideálisabb). A kapcsolattartásra jelentkező szülővel szembeni kommunikáció a határozottságot, kompetenciát, korrektséget és az ítéletmentességet tükrözze.
- Azonnal véget kell vetni a kapcsolattartásnak, ha a gyermek érzelmi reakciói fokozott félelmet, rettegést mutatnak, valamint akkor is, ha a szülő magatartása szélsőséges, indulatos, félelmet keltő elemeket tartalmaz.
- A kapcsolattartás végén először a gyermek hagyja el a helyiséget, utána a szülő, akit a kijáratig kísér a jelenlévő dolgozó.
- A kapcsolattartásra jelentkező szülővel a dolgozói team kompetens szakembere megbeszélheti a következő időpontot, amennyiben ez a krízisellátás időtartamába belefér.
- A felügyeletet biztosító dolgozó a kapcsolattartás során szerzett fontos információkat dokumentálja – a gyermek reakcióját a szülő látványakor, örömmel kommunikált-e a szülővel, a szülő a gyermekkel töltötte-e az idejét, vagy a bántalmazott manipulálására használta-e az időt, stb.

A váratlanul, nem egyeztetett időpontban megjelenő kapcsolattartásra jelentkező szülővel kapcsolatos eltérések:

- Amennyiben az előkészítő munkálatok még nem történtek meg, akkor a szülő és a gyermek találkozására nem kerülhet sor.
- Ha az előkészítő munkák során kiderült, hogy a szülő jogosult a kapcsolattartásra, valamint a gyermek számára sem káros a találkozás a távollévő szülővel, akkor a lebonyolítás megegyezik a fent részletezett kapcsolattartással, azzal a megkötéssel, hogy az intézmény humánerőforrásai rendelkezésre állnak. Ellenkező esetben a tájékoztatás megtörténhet, azonban a kapcsolattartásra egy előre egyeztetett időpontban kerülhet sor a krízisközpontban.

9.3. A KRÍZISKÖZPONTBAN TARTÓZKODÓ BÁNTALMAZOTT SZÜLŐ KAPCSOLATTARTÁSA AZ OTTHON MARADT GYERMEKKEL

A téma a krízisellátás során felmerülő probléma-megoldási folyamat része. A krízisközpontban tartózkodó bántalmazott érdekeinek képviselőjéhez tartozik, hogy a távollévő gyermekével kapcsolatot tarthasson. Másrészt a gyermek joga is, hogy kapcsolatot tarthasson mindkét szülőjével.

A kapcsolattartás módja: telefonon, személyesen, levelezés útján, beleértve az elektronikus levelezést is.

A személyes kapcsolattartás megtervezéséhez és megszervezéséhez bevonni szükséges személyek, szervek, hivatalok, hatóságok:

- másik szülő,
- egyéb természetes támaszok,
- a jelzőrendszer adekvát tagjai.

A krízisközpont a biztonságot szem előtt tartva döntheti el, hogy mekkora szerepet vállal a személyes kapcsolattartás biztosítása érdekében. Fontos azonban, hogy a megtervezett és jól előkészített kapcsolattartás helyszíne hivatalos hely legyen, és a találkozás segítő szakemberek kompetencia határait nem átlépve, a jogszerűség keretei között valósuljon meg.

10. GYERMEKEK OKTATÁSHOZ VALÓ JOGA

Az ellátott gyermekeket az ellátás során megilleti a Köznevelési törvényben foglalt összes jog, és terheli az összes kötelesség. A krízisközpont – a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglaltaknak megfelelően - segítséget nyújt a szülők számára, hogy a körzetileg illetékes nevelési- oktatási intézménybe való beíratás minél hamarabb megtörténhessen.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

17. A vendégtanulói jogviszony létesítése

49. §

(2a) Ha a tanuló a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) alapján krízisközpontban kerül elhelyezésre, az elhelyezés időtartamára a krízisközpont székhelyén lévő, ennek hiányában a székhelyhez legközelebbi településen lévő a tanuló tanulmányai folytatásához megfelelő típusú nevelési-oktatási intézmény (a továbbiakban: fogadó intézmény) - a krízisközponti elhelyezést koordináló intézet kezdeményezése alapján - a tanulóval a krízisközponti elhelyezés időtartamára ideiglenes vendégtanulói jogviszonyt létesít. A krízisközpontban történő elhelyezés tényéről a krízisközponti elhelyezést koordináló intézet haladéktalanul tájékoztatja azt a nevelési-oktatási intézményt, amellyel a tanuló tanulói jogviszonyban áll. Az ideiglenes vendégtanulói jogviszony létesítésekor az (5) és (6) bekezdés rendelkezéseit nem kell alkalmazni. Az ideiglenes vendégtanulói jogviszony megszüntetésének időpontjában a megszünt jogviszony tényéről és időtartamáról, továbbá a tanuló tanulmányi eredményéről, igazolt és igazolatlan hiányzásáról a fogadó intézmény igazolást állít ki.

Az óvodai, iskolai beíratásnál figyelemmel kell lenni arra, hogy a bántalmazott, traumatizált gyermek milyen állapotban van. Mérlegelni kell, hogy a kapcsolati erőszak által kialakult fizikai és mentális bántalmazás nyomai mennyire teszik lehetővé az iskolai, óvodai elhelyezést. Előfordulhat, hogy a gyermek nincs felkészülve egy új közösségbe történő beilleszkedésre.

A krízisközpontok, az alapfokú oktatási intézménnyel történő együttműködési megállapodás keretében meghatározzák a szükséges lépéseket, az iskola, óvoda felkészítésének módját, a jelzési módokat, a megfelelő kapcsolat kialakításának módját és gyakoriságát annak érdekében, hogy a gyermekek beilleszkedése minél harmonikusabban történhessen meg.

11. KRÍZISELLÁTÁS GARANCIÁLIS ELEMEI:

- A krízisközpontok munkájukat a Szociális Munkások Etikai Kódexének betartásával végzik.
- A program ideje alatt a krízisközpontok munkatársai, az esetkezelésben résztvevő szakemberek, intézmények az adatvédelmi törvény előírásait betartják, a dokumentációkat ennek alapján vezetik.

- A krízisközpontok a megfelelő végzettségű és gyakorlattal rendelkező munkatársakkal biztosítják a program hatékony működését.
- A krízisellátásban résztvevők folyamatosan bővítik szakmai tudásukat, a kiégés megelőzése érdekében folyamatos szupervízióban vesznek részt.
- A krízisközpontok szolgáltatásait a hatályos jogszabályok, valamint jelen szakmai protokollban foglaltak figyelembevételével végzik.
- A krízisközpontok felelőssége, hogy a mindennapi munka során jelentkező működési, jogszabályi hiányosságokat, rendszerben lévő anomáliákat folyamatosan jelezzék a döntéshozók felé, valamint javaslatokat tegyenek hatékony, jól működő ellátások kialakítására.

12. ADMINISZTRÁCIÓ:

Mivel a krízisellátás a családok átmeneti otthonának rendszerére épül, minden olyan nyomtatvány vezetése kötelező melyet a jogszabályok a családok átmeneti otthonai kapcsán előírnak.

- „T” – Törzslap (235/1997. (XII. 9) Korm. rend. 2. sz. melléklet 1. sz. adatlap)
- 235/1997. (XII. 9) Korm. rend. 1. sz. melléklet IX. adatlap a gyermekek napközbeni ellátásában és a gyermekek átmeneti gondozásában részesülő gyermekről
- ATG-2: A gyermek egyéni gondozási-nevelési tervét a családok átmeneti otthonainak a bekerülését követő 15 napon belül kell kitölteni, amennyiben a gondozás 30 napnál hosszabbnak ígérkezik. (235/1997. (XII. 9) Korm. rend. 2. sz. melléklet 12. sz. adatlap)
- ATG-3: az adatlap a családok átmeneti otthonában élő családok családgondozási lapja (235/1997. (XII. 9) Korm. rend. 2. sz. melléklet 13. sz. adatlap)
- ATG-4: A gondozási folyamat lezárásának adatlapja. A gyermekjóléti szolgálat részére a gondozás befejezését követő 15 napon belül mindenképpen továbbítani kell az adatlapot. (235/1997. (XII. 9) Korm. rend. 2. sz. melléklet 14. sz. adatlap)

Különösen oda kell figyelni az ÁTG-2 és ÁTG 3 adatlap kitöltésére. A szabály szerint az adatlapokat 15 nappal az elhelyezés után kell elkészíteni amennyiben az elhelyezés 30 napnál hosszabbnak ígérkezik. Ha már a bentlakás során derül ki, hogy az eredetileg

tervezettnél hosszabb ideig fog tartani az ellátás, akkor ettől a későbbi időponttól számított 15 napon belül kell elkészíteni a tervet.⁴

A dokumentációs kötelezettség része a jogszabály által előírt írásos jelzések megtétele az átmeneti gondozás létesítéséről és megszűnéséről az illetékes gyermekjóléti szolgálat(ok) felé.

Megállapodás, mely tartalmazza a bekerülés idejét, a kikerülés várható idejét, a nyújtott szolgáltatásokat, az ellátást igénybevevők adatait, és a két fél részéről történt aláírást. A megállapodás a szolgáltatás igénybe vevője és az intézmény vezetője között köttetik, tartalma az ellátotti jogviszony létesítésére irányul.

Eset (gondozási) napló, mely tartalmazza az egyes lépések, történések megfelelő szintű leírását, a gondozás folyamatát, segítő beszélgetések tartalmát, összefoglalóját, a cselekvési terv pontjait.

Szolgáltatási dokumentációs lap, melyen vezetésre kerül, hogy az ellátást kérők milyen juttatásokban, szolgáltatásokban, pénzbeli és természetbeni segítségben részesültek.

A Krízisellátás plusz dokumentáció vezetését is előírja, melyek a következők:

Esetviteli lap, mely tartalmazza a bekerülés, távozás idejét, a felvétel okát, az ellátást kérők személyes adatait, elérhetőségüket, jövedelmi helyzetüket, bekerülés körülményeit, a bántalmazóra vonatkozó információkat, a bántalmazással kapcsolatos információkat

Elégedettségi kérdőív, amely segíti feltérképezni a szolgáltatás erősségeit, gyengeségeit, illetve hozzájárul a szolgáltatások fejlesztéséhez. A kérdőívek kitöltése nem kötelező és a kitöltés anonim módon történik.

Eredményességi mutató, melyet az ellátásba kerüléskor, és az ellátás megszűnésekor is tölteni kell.

Az elektronikus esetviteli rendszer az NRSZH erre biztosított felületén érhető el.

Legkésőbb az ellátás megszüntetésekor véglegesítésre és átadásra kerül a menekülési és biztonsági terv.

13. BIZTONSÁGI MEGFONTOLÁSOK

13.1. BIZTONSÁGI KAMERARENDSZER MŰKÖDTETÉSE:

⁴ „GYERMEKEINK VÉDELMEBEN” Módszertani kézikönyv az egységes gyermekvédelmi nyilvántartási rendszer használatához (Szerkesztette: Dettre Erzsébet)

A bántalmazottak és a munkatársak védelme érdekében fontos, hogy a krízisközpontok kamerarendszert működtessenek. A kamerák elhelyezésénél fontos a „látható védelem” elvének érvényesülése. A kamerák figyelik az adott intézmény területét, bejáratát, amennyiben lehetőség van rá, azt a helységet, ahol a láthatás, a bántalmazó és bántalmazott közötti találkozás létrejön.

A kamerarendszer alapesetben 30 napos rögzítésre képes háttérrendszerrel kell, hogy működjön. A kamerarendszer működéséhez el kell készíteni azokat a szabályzatokat, melyek a jogszabályoknak megfelelő működést lehetővé teszik.

13.2. BIZTONSÁGI SZINTEK ÉS HOZZÁ TARTOZÓ BIZTONSÁGI INTÉZKEDÉSEK BEVEZETÉSE:

A krízisközpontoknak meg kell határozniuk egy 3 lépcsős biztonsági szintet, melyek különböző helyzetekben különböző intézkedések bevezetését, illetve az adott helyzetben érvényes ajánlásokat tartalmazza.

A bántalmazott intézménybe történő felvételekor minden esetben meg kell határozni, hogy milyen veszélyekre kell felkészülni, és elkerülésük érdekében milyen biztonsági intézkedések megtétele szükséges a krízisközpontban.

A különböző biztonsági szintek intézkedései, ajánlásai a következők lehetnek:

1. intézmény kapujának, ajtajának állandó zárása
2. polgárőrség, rendőrség gyakoribb járőrözése
3. polgárőrség, rendőrség tájékoztatása várható veszélyhelyzetről
4. gyermekek iskolába, óvodába való eljuttatásának átszervezése, esetleges szüneteltetése
5. a bántalmazottak udvari jelenlétének az elkerülése
6. ajánlások megtétele a bántalmazott és családtagjai számára a közösségi oldalak használatával kapcsolatban, illetve a kapcsolattartások módjával kapcsolatban.

14. EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ORSZÁGOS KRÍZISKEZELŐ ÉS INFORMÁCIÓS TELEFONSZOLGÁLATTAL

A krízisközpontok az üres férőhelyek számáról folyamatosan – napi szinten –írásban (elektronikus levelezőrendszeren keresztül) tájékoztatják az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot (OKIT). A várható kikerülések időpontjáról, a megérkezés tényéről, illetve a szabad férőhelyek számának alakulásáról írásban vagy

telefonon tesznek jelzést. (Az írásos jelzésnél javasolt egységes, az OKIT által megadott forma használata.)

Az együttműködés során az OKIT és a krízisközpont a megtett intézkedésekről folyamatosan tájékoztatja egymást.

A krízisközpontok a nap 24 órájában készen állnak arra, hogy az OKIT hívásait, jelzéseit fogadják, illetve, hogy a lehető legrövidebb időn belül megtegyék a szükséges intézkedéseket. Ezen intézkedésekről az OKIT minden esetben visszajelzést kap.

A kapcsolattartás módja e-mailen (krizis1@csini-int.hu; krizis2@csini-int.hu; okit@csini-int.hu) és telefonon (06-80-20-55-20) keresztül történik.

A krízisközpontok saját hatáskörben döntenek arról, hogy egy-egy jelzés után felveszik-e a bántalmazott egyént, családot. A felvétel tényéről, illetve az elutasítás okairól az OKIT-ot tájékoztatni kell.

15. MUNKAMÓDSZEREK, MUNKAFORMÁK:

Szociális munka teljes eszköztára:

A krízisközpontok a programon belül a szociális munka (egyéni esetkezelés, csoportokkal végzett szociális munka, családokkal végzett szociális munka, közösségi szociális munka) teljes eszköztárának a segítségével végzik munkájukat.

Krízisintervenció:

Krízisintervenció, mint munkamódszer az egyik legfontosabb eszköze a krízisközpontoknak. Gyors, hathatós technikák alkalmazásával segítik az ellátottakat, hogy feszültségük oldódjon, krízishelyzetük megoldódjon.

Mesterséges és természetes támogató rendszer mozgósítása:

Az esetmenedzser segítséget nyújt abban, hogy feltérképezésre, mozgósításra kerüljenek azok a külső és belső erőforrások, rendszerek, amelyek segítséget nyújthatnak a bántalmazott hozott problémájának a megoldásában. A közeli hozzátartozók, rokonok bevonása kulcsfontosságú lehet a krízisellátás időtartama alatt. Különösen fontos a jelzőrendszer bevonása a megoldási folyamatokba azokban az esetekben, amikor kiskorú kerül az ellátásba.

Tanácsadás:

Pszichológiai és mentálhigiénés tanácsadás keretében egyéni és családkonzultációs lehetőséget, konzultációs alkalmat biztosítanak az ellátottak számára.

Jogi tanácsadás keretében segítséget nyújtanak a jogi beadványok elkészítésében, illetve a kialakult viszonyok jogi lehetőségeinek a megértésében. A krízisközpont jogi információkat, tanácsokat szolgáltat a bántalmazottak számára.

Szakmai rendezvények, konferenciák:

Fontos, hogy a krízisközpontok gyakorlati munkáját minél több fórumon rendezvényen megismerhessék, hozzájárulva ahhoz, hogy a szolgáltatások a lehető legtöbb emberhez eljussanak. Törekedni kell arra, hogy a régióban lévő rendezvényeken, konferenciákon az ellátást nyújtó szervezet meg tudjon jelenni.

Együtműködések kialakítása:

A krízisközpontok feladata, hogy folyamatosan építsék, bővítsék kapcsolatrendszerüket és az együtműködések számát. Cél, hogy az együtműködések formalizáltak legyenek és konkrét feladatokat, vállalásokat fogalmazzanak meg.

A kapcsolatrendszer kialakításának, bővítésének módszerei:

- A bántalmazottakkal folyó esetmunka során fontos, hogy a közreműködő intézmények teljes képet kapjanak a krízisközpontok működéséről, igénybevételének módjáról. A krízisközpontok feladata, hogy megfelelő visszajelzések (írásbeli, szóbeli visszacsatolások) segítségével szoros, hatékony együtműködések, szakmailag elkötelezett szakembereket vonjanak be a mindennapi munkába.
- Esetkonferenciák, szemináriumok, szociális kerekasztal beszélgetések, konferenciák segítségével mutassák be az elért eredményeket, nehézségeket, az együtműködési lehetőségeket.

Szakmai anyagok, szórólapok, kiadványok terjesztése

A krízisközpontok felhasználják a kialakult kapcsolatrendszerüket, bővítik azokat. A médiában, szakmai rendezvényeken, kiadványokban tájékoztatják a lakosságot a szolgáltatásokról és az elért eredményekről.

Együtműködő intézmények:

- Család- és gyermekjóléti szolgálatok
- Család- és gyermekjóléti központok
- Rendőrség, Bíróság, Ügyészség
- Áldozatsegítő Szolgálat
- Települési Önkormányzatok
- Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat
- Gyámügyi igazgatás szervei

- Oktatási intézmények
- Egészségügyi intézmények
- Polgárórség
- Egyházak
- A kapcsolati erőszak elleni küzdelemben résztvevő civil, önkormányzati és állami szervezetek

Jogszabályok és közjogi szabályozó eszközök

Törvények

- **Magyarország Alaptörvénye**
- 1948. évi XII. törvény az Egészségügyi Világszervezet Alkotmányának becikkelyezéséről
- 1958. évi 18. törvényerejű rendelet a rabszolgaságra vonatkozóan Genfben, 1926. évi szeptember hó 25. napján kelt Egyezmény módosítása tárgyában New Yorkban, 1953. évi december hó 7. napján kelt Jegyzőkönyv és Melléklete, továbbá a rabszolgaság, a rabszolgakereskedés, valamint a rabszolgasághoz hasonló intézmények és gyakorlatok eltörlése tárgyában Genfben, 1956. évi szeptember hó 7. napján kelt Kiegészítő Egyezmény kihirdetéséről
- 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról
- 1982. évi 10. törvényerejű rendelet a nőekkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án, New Yorkban elfogadott egyezmény kihirdetéséről
- 1986. évi 14. törvényerejű rendelet a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt szerződés kihirdetéséről
- 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről
- 1992. évi LXXIX. törvény a magzati élet védelméről
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- **1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről**
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről
- **1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról**
- 1999. évi C. törvény az Európai Szociális Karta kihirdetéséről
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról

- 2001. évi XXVII. törvény a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1999. évi 87. ülészakán elfogadott 182. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról
- **2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról**
- 2004. évi CXI. törvény a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 88. ülészakán elfogadott, az anyaság védelméről szóló 183. számú Egyezmény kihirdetéséről
- 2004. évi LXVIII. törvény a gyermekek feletti felügyeleti jogot érintő határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a felügyeleti viszonyok helyreállításáról szóló, 1980. május 20. napján Luxemburgban kelt európai Egyezmény kihirdetéséről
- **2005. évi LXXX. törvény a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről**
- 2005. évi CLXXIV. törvény a fiatalok életkezdési támogatásáról
- **2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről**
- 2005. évi CXL. törvény a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, 1996. október 19-én kelt Egyezmény kihirdetéséről
- **2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról**
- **2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről**
- **2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről**
- **2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről**

Kormányrendeletek

- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

- **235/1997. (XII.7.) Korm. rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról**
- 257/2000. (XII.26.) Korm. rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról
- **63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól**
- **328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról**
- **110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról**
- **369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről**

Rendeletek

- **9/1957. (IX. 13.) IM rendelet a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában New Yorkban 1956. évi június hó 20. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 53. törvényerejű rendelet végrehajtásáról**
- **6/1986. (VI. 26.) IM rendelet a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban**
- 21/2013. (X. 31.) LÜ utasítás a gyermek- és fiatalkorúak által elkövetett bűncselekményekkel összefüggő ügyészi szakfeladatok ellátásáról
- 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet a Nemzeti, etnikai kisebbségek óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 8/2000. (VIII.4.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról

- 9/2000 (VIII.4.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról
- 2034/2002. (II. 18.) Korm. határozat a gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményhez fűzött 2000. évi Fakultatív Jegyzőkönyv és a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményhez fűzött 2000. évi Fakultatív Jegyzőkönyv aláírásáról
- 29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet a helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközis működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról
- 42/2008. (XI. 14.) EüM-SZMM együttes rendelet a kábítószer-függőséget gyógyító kezelés, kábítószer-használatot kezelő más ellátás vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatás szabályairól
- 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására
- 56/2007. (XII. 22.) IRM a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól
- 2/2005. (III. 1.) OM rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
1/2006. (I. 6.) IM rendelet az áldozatsegítő támogatások igénybevételének részletes szabályairól
- 32/2007. (OT 26.) ORFK utasítás a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására
- **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról**
- **30/2015. (VII. 7.) OGY határozata a kapcsolati erőszak elleni hatékony fellépést elősegítő nemzeti stratégiai célok meghatározásáról**

Módszertani levelek, szakmai kiadványok

- **1. sz. Módszertani levél. A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése.** Herczog-Hovács; Magyar Védőnők Egyesülete Budapest, 2004.
- **Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátáshoz és kezeléséhez**
Szerk: Papp K.; Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete; Budapest, 2006